

Paul Granlunds 'Life Tree'

Gebeeldhouwde kosmos van een *Svenskamerikaner*

De Amerikaanse beeldhouwer Paul Granlund (1925-2003) groeide op in een luthers predikantsgezin in Minneapolis (Minnesota) en is bekend vanwege zijn bronzen sculpturen waarin hij menselijke figuren met abstracte geometrische vormen combineert. Deze beelden zijn overal ter wereld te vinden, maar de grootste concentratie bevindt zich in en rond Minneapolis, met het Gustavus Adolphus College als epicentrum.

In die school voor *liberal arts* was Granlund 25 jaar *Sculptor-in-Residence*. Het is een van de grote lutherse instellingen in Amerika die haar wortels kent in de nog altijd sterk georganiseerde groep Zweedse immigranten (de *Svenskamerikaner*) die zich aan het einde van de negentiende eeuw vestigden in de 'Midwest', vooral in Minnesota. Zij namen de lutherse kerk met haar rijke traditie mee en organiseerden zich onder de *Augustana Synod* die in 1988 opging in de *Evangelical Lutheran Church of America*, het grootste lutherse kerkgenootschap in de VS, met een liberale kleur en episcopale structuur.

In een interview zei Granlund, die sterk door het lutherse geloof van zijn vader is beïnvloed, dat hij altijd twee dingen tegelijk probeerde te zeggen, vaak de dood die het leven overschaduwde én het leven dat de dood overstijgt. Maar ook het verbinden van de menselijke gestalte met aan de kosmos refererende geometrische figuren heeft daar mee te maken: de kosmos is ten diepste menselijk, vond Granlund. Wie van het ene continent van de aarde naar het andere een lijn trekt, dwars door het hart van de planeet, treft aan beide zijden steeds een mens, zo sprak hij beeldend. Het is de typische dialectiek van de twintigste-eeuwse lutherse theologie die hier spreekt: het denken in tegenstellingen die in Christus verenigd worden. Het gieten van brons en het scheppen van een beeld was voor Granlund een vorm van offerande, voortvloeiend uit wat Luther genade noemde: 'Het wonder van het leven verrijst uit de kosmos. Het organische komt voort uit het niet-organische: Gods vrijwillige geschenk van opstanding uit zonde en dood'.

Kenmerkend luthers is ook Granlunds beschouwing over het religieuze aspect van kunst. Die komt het best tot uitdrukking in een anekdote over zijn sterfbed, waar iemand hem kwam zeggen hoezeer hij Granlunds beelden had bewonderd, vooral de religieuze. Daarop zou Granlund zijn zuurstofmasker hebben afgenomen om te zeggen: 'Al mijn werken zijn religieus.' Kunst als manifestatie van het goddelijke, of de kunstenaar dat nu expliciet bedoelt of niet...

In de Lutheran Church of the Good Shephard in Minneapolis hangt boven de doopvont een laat werk van Granlund, *Life Tree*, waarin alle aspecten van Granlunds kunst lijken samen te komen: het is een uitbeelding van de verschillende levensfasen, in een cirkel van geboorte, volwassenheid, ouderdom en dood: de oude man rechtsonder in beeld heeft de foetushouding aangenomen, de dood als een nieuwe geboorte. Al deze fasen van het leven zijn verbonden aan de opgestane Christus die oprijst uit een wijnrank. Het beeld is gebaseerd op de tekst uit het Johannesevangelie: 'Ik ben de ware wijnstok en jullie zijn de ranken' en vormde, via de echtgenote van de cantor van deze kerk, Susan Palo Cherwien, de inspiratiebron voor het lied 'O blessed spring', dat in het *Liedboek - Zingen en bidden en huis en kerk* is opgenomen als 'O Christus, bron van lentebloei' (Lied 817). Meer over het verband tussen lied en beeldhouwwerk kunt u lezen in het artikel dat Jan Smelik hierover schreef voor www.liedboekcompendium.nl. Een overzichtsartikel over in het *Liedboek* opgenomen liederen uit de VS, waarin dit lied ook ter sprake komt, treft u elders in dit nummer. •

Foto: Mara Halvorson